

Džoizė

Ką gi, gal pradėkim nuo Elizabetės? Ir pažiūrėkim, kur tai mus nuves?

Suprantama, žinojau, kas ji tokia. Visi čionai pažįsta Elizabetę. Larkino* name ji turi butą su trimis miegamaisiais. Žinot, tą kampinį, su terasa? Taip pat aš kartą dalyvavau viktorinoje vienoje komandoje su Stivenu, kuris — dėl daugelio priežasčių — yra trečiasis Elizabetės vyras.

Pietavau, tai buvo prieš du ar tris mėnesius ir, ko gero, pirmadienį, nes patiekė piemenėlių pyragą. Elizabetė pasakė, kad mato, jog aš valgau, bet vis tiek nori paklausti apie peiliu padarytas žaizdas, jei man nebūtų pernelyg nepatogu.

Atsakiau:

— Žinoma, mielai, prašom.

Ar kažką panašaus. Ne visuomet viską tiksliai prisimenu, geriau jau jums iškart tai pasakysiu. Taigi, ji atvertė rupaus rudo popieriaus aplanką, ir aš pamačiau kelis prispausdintus lapus bei kažką panašaus į senų fotografijų pakraščius. O Elizabetė laiko veltui negaišo.

Ji paprašė manęs įsivaizduoti, kad peiliu buvo subadyta mergina. Paklausiau, koku peiliu ji buvo subadyta, o Elizabetė atsakė, kad greičiausiai paprastu virtuviniu peiliu. Džono Liuiso**. Ji taip

* Filipas Artūras Larkinas (*Larkin Philip Arthur*, 1922–1985) — anglų rašytojas; kiti šioje knygoje minimi gyvenvietės namai taip pat pavadinti garsių anglų literatūros ir meno atstovų pavardėmis. (*Čia ir toliau* — vert. past.)

** *John Lewis & Partners* — garsus prekių ženklas ir aukštos klasės universalinių parduotuvių tinklas Jungtinėje Karalystėje, prekiaujantis, be kita ko, ir virtuvės įrankiais.

nesakė, bet būtent toks iškilo mano mintyse. Tuomet Elizabetė paprašė manęs įsivaizduoti, kad tai merginai durta tris ar keturis kartus, po pat krūtinkauliu. Bakst, bakst, bakst — labai bjaurūs dūriai, bet neperpjauta jokia arterija. Elizabetė kalbėjo gan tyliai, nes žmonės valgė, o ji visgi jaučia ribas.

Tai štai, sėdžiu aš, įsivaizduodama durtines žaizdas, o Elizabetė klausia manęs, per kiek laiko mergina mirtinai nukraujuotų.

Beje, dabar supratau, kad turėjau paminėti savo daugelio metų darbą slaugytoja, antraip jūs juk nieko nesuprasit. Elizabetė turbūt iš kažkur sužinojo, nes ji žino viską. Žodžiu, dėl to ji manęs ir paklausė. Tikriausiai jau buvot besvarstą, ką aš čia sapalioju. Pala, pala, aš dar įsivažiuosiu į visą šį rašymą, pamatysit.

Prisimenu, kad prieš atsakydama pasitapšnojau servetėle burną, kaip kartais matome darant per televizorių. Taip atrodo protingesnis, pabandykit kada. Aš paklausiau, kiek mergina svėrė.

Elizabetė susirado šią informaciją aplanke, pavedėjo pirštu ir garsiai perskaitė, esą mergina svėrė keturiasdešimt šešis kilogramus. Mudvi abi sutrikome, nes nė viena nežinojome, kiek yra tie keturiasdešimt šeši kilogramai tikraisiais pinigais. Aš pamaniau, jog tai turėtų būti apie dvidešimt tris stonus*. Du prie vieno, — galvojau. Ir visgi kirbėjo mintis, kad kažką maišau dėl colių ir centimetrų.

Elizabetė pranešė, jog mergina niekaip negalėjo sverti dvidešimt trijų stonų, mat aplanke buvo jos lavono nuotrauka. Ji pabaksnojo ją pirštu ir nususukusi nuo stalo garsiai paprašė:

— Gal kas nors paklaustumėte Bernardo, kiek yra keturiasdešimt šeši kilogramai?

Bernardas visuomet sėdi vienas pats, prie kurio nors iš mažesniųjų staliukų, kuo arčiau vidinio kiemo. Šiandien prie aštunto. Jums nebūtina žinoti, bet aš vis dėlto šiek tiek papasakosiu apie Bernardą.

* Stonas (angl. *stone*) — svorio matas Jungtinėje Karalystėje, lygus 6,35 kg.

Bernardas Kotlas buvo man labai malonus, kai aš apsigyvenau Kupers Čeise. Jis atnešė raganės ūglį ir paaikšino šiukšlių rūšiavimo taisyklės. Čionai jie turi keturių skirtingų spalvų šiukšlines. Keturių! Bernardo dėka žinau, kad žalios skirtos stiklui, o mėlynos — kartonui ir popieriui. O dėl raudonų ir juodų, tai galime visi kartu paspėlioti. Bevaikštinėdama mačiau jose visko. Kartą į vieną kažkas įgrūdo netgi fakso aparatą.

Bernardas buvo profesorius, kažin kokio ten mokslo, ir darbo reikalais keliaudavo po visą pasaulį, lankėsi netgi Dubajuje, dar prieš tai, iki žmonės apskritai apie tokį miestą išgirdo. Ištikimas nepriekaištingos išvaizdos reikalavimams, jis netgi per pietus dėvėjo kostiumą ir ryšėjo kaklaraištį, tačiau skaitė visgi *Daily Express**. Merė iš Raskino** namo, sėdinti prie gretimo stalo, atkreipė Bernardo dėmesį ir paklausė, kiek pas mus yra keturiasdešimt šeši kilogramai.

Bernardas linktelėjo ir sušuko Elizabetei:

— Septyni kablelis trys stonai, maždaug.

Štai jums Bernardas.

Elizabetė jam padėjo ir pasakė, kad čia jau panašiau į tiesą. Bernardas vėl susikaupė prie savo kryžiažodžio. Vėliau aš susiradau colius ir centimetrus, — bent jau dėl jų neklydau.

Elizabetė grįžo prie savo klausimo. Per kiek laiko galėjo mirti mergina, subadyta virtuviniu peiliu? Aš spėjau, kad nesulaukusi pagalbos ji, ko gero, galėjo mirti per kokias keturiasdešimt penkias minutes.

— Ką gi, gerai, Džoise, — tarė Elizabetė ir tuojau pat uždavė kitą klausimą.

O jeigu merginai kas nors būtų suteikęs medicinos pagalbą? Tegu ne gydytojas, — kas nors, kas mokėtų užlopyti žaizdą? Galbūt tarnavęs armijoje. Ar panašiai.

* *Daily Express* („Kasdieninis ekspresas“) — Jungtinės Karalystės bulvarinis dienraštis.

** Džonas Raskinas (*Ruskin John*, 1900–1819) — anglų meno kritikas, rašytojas.

Aš savo laikais regėjau daugybę durtinių žaizdų. Darbe tekdavo tvarkyti ne tik patemptas čiurnas. Todėl atsakiau: na, tuomet ji apskritai nebūtų mirusi. Ir tikrai nebūtų. Gal jai ir nebūtų buvę labai malonu, tačiau merginą sulopyti būtų buvę gan lengva.

Elizabetė palingavo galva ir pareiškė, kad lygiai tą patį ji sakė Ibrahimui, nors aš tuo metu Ibrahimui dar nepažinojau. Kaip jau minėjau, visa tai vyko prieš porą mėnesių.

Elizabetei atrodė, kad galai nesueina. Jos nuomone, merginą nužudė jos vaikas. Žinau, jog ir šiais laikais tokie atvejai ne retėnybė. Nuolat apie juos skaitome.

Manau, kad anksčiau, kol čia negyvenau, tokį pokalbį būčiau palaikiusi neįprastu, tačiau, susipažinus su gyventojais, jis atrodo visiškai savo vietoje. Praeitą savaitę sutikau vyriškį, išradusį ledus su mėtinio šokolado drožlėmis. Ar bent jau jis pats taip tvirtina. Aš juk nepatikrinsiu.

Buvau patenkinta padėjusi Elizabetei, nors ir menkai, todėl nusprendžiau galinti paprašyti paslaugos. Paklausiau, ar nebūtų įmanoma man pamatyti lavono nuotraukos. Tiesiog iš profesinio smalsumo.

Elizabetė nušvito taip, kaip žmonės čia nušvinta paprašyti parodyti jų vaikaičių nuotraukas iš mokyklos baigimo šventės. Ji ištraukė iš aplanko A4 formato fotokopiją ir, apvertusi tuščiąja puse į viršų, paguldė priešais mane. Pasakė, kad galiu ją pasilaikyti, mat jie visi turi po egzempliorių.

Pasakiau, kad labai malonu iš jos pusės, o Elizabetė atsakė, jog tikrai nėra už ką dėkoti, tačiau gal galinti užduoti man dar vieną klausimą, paskutinį.

— Žinoma, — sutikau.

Ir ji paklausė:

— Gal jūs kada būnat laisva ketvirtadieniais?

Tik tuomet, — norit — tikėkit, norit — ne, — aš pirmą kartą išgirdau apie ketvirtadienius.

2

Policijos konstablė Dona De Freitas norėtų turėti ginklą. Ji norėtų vaikytis serijinius žudikus, įvaryti juos į apleistus sandėlius ir niūriai ryžtingai užbaigti savo darbą, nepaisydama šviežios kulkos žaizdos petyje. Gal net pamėgti viską ir užmegzti romaną su porininku.

Tačiau kol kas, būdama dvidešimt šešerių ir be penkiolikos dvylika sėdėdama prie pietų stalo su keturiais pensininkais, su kuriais ką tik susipažino, Dona supranta, kad iki svajonės dar teks prisiskinti kelį sunkiu darbu. Kita vertus, ji turi pripažinti, jog pastaroji valandėlė praėjo gan smagiai.

Dona daugybę kartų kalbėjo tema „Praktiniai saugumo patarimai“. Šiandien susirinko įprasta auditorija: pagyvenę žmonės su antklodėmis ant kelių ir nemokamais sausainukais rankose, keli patenkinti jau snūduriavo gale. Dona kassyk kartoja tuos pačius patarimus: kaip nepaprastai svarbu, tiesiog absoliučiai būtina įsitaisyti langų skląščius, tikrinti tapatybės korteles bei pažymėjimus ir niekuomet neteikti jokios asmeninės informacijos pardavinėjantiems ar reklamuojantiems prekes telefonu. Tačiau dar svarbesnis jos vaidmuo, — ir Dona tai supranta, — padrąsinti, parodyti žmonėms, kad policija šiame siaubingame pasaulyje budi, ji šalia. Be to, šis savanoriškas užsiėmimas leidžia nors trumpam ištrūkti iš nuovados ir atsipūsti nuo popierių. Ferheiveno policijos nuovada mieguistesnė negu Dona pratusi.

Šiandien ji atkako į Kupers Čeisą — senjorų gyvenvietę, kuri atrodė saugi ir visiškai nepavojinga. Prašmatni, ori ir negaubiama jokio nerimo debesėlio. Įvažiuodama gyvenvietėn Dona užmatė ir dailią alinę, kur pakeliui į namus galės užsukti papietauti. Na,

o serijinių žudikų gaudynėms greitaeigiais kateriais ir jų tramdymui, surakinant kaklą alkūnės linkyje, teks luktelėti.

— Saugumas, — taip pradėjo savo paskaitą Dona, nors iš tiesų jos galvoje sukosi mintys apie tatuiruotę. Gal jai išsitatuiruoti delfiną nugaros apačioje? O gal tai labai jau banalu? Kažin, ar skaudėtų? Tikriausiai, bet juk ji — policijos pareigūnė, ar ne? — Ką turime omenyje tardami žodį „saugumas“? Na, manyčiau, šis žodis kiekvienam žmogui reiškia skirtingus...

Į lubas šovė ranka priekinėje eilėje. Paprastai taip nenutinka, tačiau trauktis nėra kur. Matyt, nepriekaištingai švariai ir tvarkingai apsitaisiusi moteriškaitė, maždaug aštuoniasdešimties, turi ką pasakyti.

— Mieloji, manau, mes visi tikimės, jog nekalbėsime apie langų skląščius.

Moteris apsidairė, susirinkdama pritariančius murmesius. Po jos prabilo džentelmenas iš antros eilės, įrėmintas vaikštynėje:

— Ir ne apie tapatybės patikrinimą, prašyčiau. Mes visi žinome apie asmens tapatybės patikrinimą. Ar jūs iš tiesų iš Dujų valdybos, o gal jūs koks plėšikas? Juk mes ne kvailiai.

Ir taip vartai atsivėrė visiems.

— Dabar jau nebe Dujų valdyba, o „Centrica“, — priminė vyriškis, vilkintis labai geros kokybės trijų dalių kostiumą.

Šalia jo sėdintis vyras su šortais ir „West Ham United“* marškinėliais, įsispyręs į bepirštes šlepetes, pasinaudojo proga. Jis pašoko ir dūrė pirštu neaiškia kryptimi:

— O už tai galime padėkoti Tečer, Ibrahimai. Anksčiau ji priklausė mums.

— Oi, Ronai, sėskis, prašau! — sudraudė nepriekaištingai apsitaisiusi moteriškaitė ir, atsisukusi į Doną, lėtai purtydama galvą pridūrė: — Atsiprašau dėl Rono.

* „West Ham United“ — Londono Vest Hamo rajono futbolo klubas.

Visomis kryptimis ir toliau skraidė pastabos ir atsiliepiamai.

— Koks gi nusikaltėlis nesugebėtų suklastoti tapatybės dokumento?

— Man katarakta. Galėtumėt parodyti bibliotekos skaitytojo pažymėjimą, ir aš jus įsileisčiau.

— Dabar net skaitiklių nebetikrina. Viskas internete.

— Debesyse, brangusis.

— O aš pakviesčiau įsilaužėlį vidun. Juk malonu kartais sulaukti svečių.

Triukšmas aprimo, bet tik sekundėlę. Suskambo nedarni švilpesių simfonija, kai kuriems pasigarsinant, o kitiems išjungiant klausos aparatus. Moteris priekinėje eilėje vėl paėmė vadžias į savo rankas.

— Taigi... Beje, mano vardas Elizabetė. Nekalbėkite, prašau, apie langų skląščius ir tapatybės dokumentus. Ir nereikia mums pasakoti, kad neturėtume diktuoti savo PIN kodų telefonu paskambinusiems nigeriečiams. Jei dar galima juos vadinti nigeriečiais.

Dona De Freitas jau buvo perrikiavusi mintis. Suvokė nebe galvojanti apie pietus alinėje ir tatuiruotes. Kažkodėl prisiminė riausių malšinimo pratybas senais gerais laikais Pietų Londone.

— Ką gi, gerai, o apie ką tuomet galėtume pasikalbėti? — paklausė ji. — Turiu jums skirti bent keturiasdešimt penkias minutes, antraip už tai negausiu laisvo laiko.

— Gal apie institucionalizuotą seksizmą policijos pajėgose? — pasiūlė Elizabetė.

— O aš norėčiau pasikalbėti apie neteisėtą Marko Dagan^{*} sušaudymą, sankcionuotą valstybės ir...

— Sėskis, Ronai!

* Markas Dugganas 2011 metais buvo nušautas britų policijos, mėginant jį suimti; policijos veiksmai buvo pripažinti teisėtais.

Taip visiems smagiai šnekučiuojantis ir puikiai sutariant, praėjo valanda, tuomet Donai šiltai padėkojo, parodė vaikaičių nuotraukas ir pakvietė likti kartu papietauti.

Ir štai dabar Dona sėdi restorane, kuriame, pasak meniu, tiekiami šiuolaikiški, ištaigingi patiekalai, ir lesioja salotas. Be ketvirčio dvyliką jai dar ankstoka pietauti, tačiau būtų buvę nemandagu atsisakyti kvietimo. Ji pastebi, kad keturi jos vaišintojai ne tiktai kerta užsisakytus pilnus dienos pietus, bet ir atsikimšo butelį raudonojo vyno.

— Buvo tikrai nuostabu, — pagiria Elizabetė. — Mums visiems nepaprastai patiko.

Moteris Donai primena mokytoją, kuri varo siaubą apskritus metus, o jų pabaigoje parašo geriausią pažymį ir verkia per išleis-tuves. Gal dėl tvido švarkelio.

— Jūs mus tiesiog pribloškėt, Dona, — sako Ronas. — Ar galiu jus vadinti Dona, meilute?

— Galite vadinti mane Dona, bet gal be „meilutės“, — su-tinka ji.

— Žinoma, jūs teisi, brangioji, — pritaria Ronas. — Įsi-dėsiu į galvą. Bet ta istorija apie baudą ukrainiečiui už neteisėtą automobilio pastatymą ir grandininį pjūklą! Jums reikėtų rengti humoristinius pasirodymus per šventines vakarienes ir pasakoti šitokias istorijas, bent pinigų užsidirbtumėte. Kai ką pažįstu, gal duoti jums numerį?

Salotos labai skanios, galvoja Dona, o ji retai taip galvoja.

— Būčiau buvęs puikus heroino kontrabandininkas, aš taip manau. — Tai Ibrahimas, tas pats, kuris kiek anksčiau priminė apie „Centrica“. — Juk čia svarbiausia logistika, ar ne? O dar tas svėrimas, — man labai patiktų, nes reikia didelio tikslumo. Ir jie turi aparatus pinigams skaičiuoti. Tie šiuolaikiniai nusikaltė-liai. Ar jums kada teko sučiupti heroino platintoją, konstoble De Freitas?

— Ne, — prisipažįsta Dona, — tačiau dar ketinu sučiupti.
— Bet aš teisus, kad jie turi aparatus pinigams skaičiuoti? —
nesiliauja Ibrahimas.

— Taip, turi, — patvirtina Dona.

— Nuostabu, — sako Ibrahimas ir ištuština savo vyno taurę.

— Mums viskas greitai atsibosta, — įsiterpia Elizabetė ir iš-
maukia savąją. — Dieve, apsaugok nuo langų skląsčių, PKM* De
Freitas.

— Šiais laikais tik PK, — pataiso Dona.

— Aišku, — taria Elizabetė ir papučia lūpas. — O kas bus,
jei vis tiek sakysiu PKM? Mane suims?

— Ne, bet mano nuomonė apie jus suprastės, — sako
Dona. — Nes jums visai nesunku taip sakyti, o man būtų rodo-
ma didesnė pagarba.

— Po paraliais! Šachas ir matas. Gerai, — sako Elizabetė, o
jos lūpos atsileidžia.

— Ačiū, — padėkoja Dona.

— Spėkite, kiek man metų? — meta iššūkį Ibrahimas.

Dona sudvejoja. Ibrahimas dėvi dailų kostiumą, ir vyriškio
oda puiki. Jis nuostabiai kvepia. Nosinaitė meniškai sulanksty-
ta kišenėlėje ant krūtinės. Plaukai praretėję, bet jų yra. Pilvukas
nepūpso, smakras be pagurklio, viengubas. Ir visgi, po visu tuo?..
Hmmm. Dona pažvelgia į Ibrahimą rankas. Visuomet išduoda.

— Aštuoniasdešimt? — surizikuoja ir mato, kaip bliūkšta
išpūstos vyriškio burės.

— Kaip pirštu į akį. Bet aš atrodau jaunesnis. Atrodau kaip
septyniasdešimt ketverių. Visi taip sako. Mano paslaptis — pila-
tetas.

* Trumpinys, reiškiantis „policijos konstebelis — moteris“ (angl. WPC, *woman police constable*) Jungtinėje Karalystėje buvo vartojamas iki praėjusio amžiaus pabaigos ir asocijuojasi su lyčių nelygybe policijos pajėgose.

— O jūs ką papasakosite, Džoise? — klausia Dona ketvirtosios grupelės narės — mažytės, baltaplaukės moterytės levandų spalvos palaidinuke ir alyviniu megztiniu.

Ši sėdi visa patenkinta ir siurbte siurbia, kas vyksta aplinkui. Lūpos sučiauptos, akys žiba. Kaip paukščio, tykančio nugriebti saulėje sublizgusį niekniekį.

— Aš? — pasitikslina Džoisė. — Tai kad nieko. Buvau slaugytoja, tada mama, tada vėl slaugytoja. Bijau, kad neturiu ką įdomaus papasakoti.

Elizabetė purkšteli:

— Nesileiskite apmulkinama Džoisis, PK De Freitas. Ji iš tų „reikalų tvarkytojų“.

— Aš tik organizuota, — kuklinasi Džoisė. — Nors tai jau seniai išėję iš mados. Jei sakau, kad einu šokti zumbos, tai einu šokti zumbos. Tokia jau esu. Mano dukra, — ta tai mūsų šeimoje įdomi. Ji vadovauja ribotos rizikos fondui, jei žinote, kas tai.

— Ne visai, — prisipažįsta Dona.

— Ir aš ne, — prisipažįsta Džoisė.

— Zumba būna prieš pilatesą, — paaiškina Ibrahimas. — Man nepatinka užsiimti abiem. Tai priešinga pagrindinių raumenų grupių prigimčiai.

Per visus pietus Donai kirbėjo vienas klausimas.

— Jei jūs nieko prieš, norėčiau paklausti. Suprantu, kad visi gyvenate Kupers Čeise, bet kaip jūs tapote draugais?

— Draugais? — pralinksmėjo Elizabetė. — O, bet mes ne draugai, mieloji.

Ronas kikena.

— Dieve, meilute, ne, mes ne draugai. Dar įpilti, Lize?

Elizabetė linkteli, ir Ronas įpila. Tuštinamas jau antras butelis. Dabar po dvylikos penkiolika.

— Nemanau, kad „draugai“ tinkamas žodis, — sutinka Ibra-

himas. — Savo noru nebendrautume, mūsų interesai pernelyg skirtingi. Man, sakyčiau, visai patinka Ronas, bet su juo kartais baisiai sunku.

— Su manimi baisiai sunku, — linkteli Ronas.

— O Elizabetė elgiasi atstumiančiai.

Dabar linkteli Elizabetė.

— Bijau, kad tai tiesa. Mane reikia išmokti pamėgti. Visada tokia buvau. Nuo mokyklos.

— Sakyčiau, man patinka Džoisė. Manau, mums visiems ji patinka, — sako Ibrahimas.

Ronas ir Elizabetė pritardami vėl linkteli.

— O, labai ačiū, tikrai, — dėkoja Džoisė, vaikydamosi žirnelius po lėkštę. — Kažin, kodėl niekas neišranda plokščių žirnių?

Sutrikusi Dona mėgina aiškintis:

— Jei jūs ne draugai, tuomet kas?

Džoisė pakelia akis nuo lėkštės ir priekaištingai papurto galvą, žvelgdama į kitus šios neįtikėtinos grupelės narius.

— Na, — ištaria ji, — pirmiausia, mes *esam* draugai, žinoma, kad *esam*, tik šitai šutvei užtrunka susivokti. O antra, jei kvietime nebuvo parašyta, konsteble De Freitas, tuomet tai mano kaltė, aš pražiūrėjau. Mes — Ketvirtadienio žmogžudysčių klubas.

Elizabetės akys stiklėja nuo raudonojo vyno, Ronas kasosi „West Ham“ tatuiruotę ant kaklo, o Ibrahimas blizgina ir taip blizgančią rankogalio sąsagą.

Restoranas aplink juos pilnėja, ir Dona — ne pirmoji Kupers Čeiso viešnia, pagalvojusi, jog čionai ne pati blogiausia vieta gyventi. Ji nužudytų už taurę vyno ir laisvą popietę.

— Be to, aš dar ir kasdien plaukioju, — užbaigia Ibrahimas. — Tai tamprina odą.

Kas *čia* per vieta?!

Jei kada būtumėte nusiteikę magistrale A21 iš Ferheiveno patraukti į Vildo* gilumą Kente, galiausiai prie staigaus posūkio į kairę privažiuotumėte seną telefono būdelę, vis dar veikiančią. Keliukite toliau ir už kokių šimto jardų pamatysite ženklą, rodantį į Vaitčerčą, Ebots Hačą ir Lents Hilį, tada sukite dešinėn. Važiuokite per Lents Hilį, pro „Mėlynąjį drakoną“ ir ūkininko krautuvėlę su dideliu kiaušiniu lauke, iki pat siauro akmeninio tiltelio per Robertsmyrą. Oficialiai Robertsmyras — upė, tačiau nesitikėkite nieko didingo, ir jums neteks suglumi.

Iškart už tilto sukite į dešinę, į vienos juostos keliuką. Galite pamanyti, kad traukiate neteisinga kryptimi, bet šis kelias greitesnis nei nurodytas brošiūroje ir, be to, vaizdingesnis, jei jums patinka spalvomis ir šviesa mirgančios gyvatvorės. Galiausiai keliukas praplātės, ir pro aukštus medžius kairėje užmatysite pirmuosius gyvybės ženklus kalvotame kraštovaizdyje. Priekyje išvysite mažytę medinę autobusų stotelę, taip pat veikiančią, jei vieną autobusą per dieną bet kuria kryptimi laikysime veikimu. O prieš pat autobusų stotelę, kairėje, pamatysite įvažiavimo į Kupers Čeisą ženklą.

Kupers Čeisas pradėtas vystyti maždaug prieš dešimt metų, kai Katalikų bažnyčia pardavė žemę. Pirmieji gyventojai, vienas iš kurių buvo Ronas, įsikėlė po trejų metų. Buvo skelbiama, jog tai — „pirmoji prabangi senjorų gyvenvietė Britanijoje“, tačiau, pasak Ibrahimo, — o jis patikrino, — išties ji buvo septinta. Šiuo metu čia gyvena apie trys šimtai senjorų. Įsikelti leidžiama ne jaunesniems nei šešiasdešimt penkerių. „Waitrose“** pristatymo

* Angl. *the Weald*, gražus kraštovaizdis pietryčių Anglijoje, Hampšyro, Sario, Sasekso ir Kento grafysčių teritorijose.

** Brangus maisto parduotuvių tinklas Jungtinėje Karalystėje.

tarnybos vanuose, kaskart jiems važiuojant per apsaugines metalines grotas, įrengtas ant kelio, kad nepraeitų gyvuliai, dzingsi vyno buteliai ir receptinių vaistų buteliukai.

Kupers Čeiso gyvenvietėje svarbiausias pastatas — senas vienuolynas, o palei jį riečiasi trys modernūs daugiabučiai namai. Daugiau nei šimtmetį vienuolyne viešpatavo tylą ir ramybę, drumsčiama tik sauso abitų šnarėjimo ir tykaus užtikrintai išklausomų maldų šnabždesio. Tamsiuose koridoriuose būtum sutikęs minkštais žingsneliais tapenančių moterų, suradusių paguodą romumoje, moterų, išsigandusių beprotiškai skubančio pasaulio, besislepiančių moterų, moterų, įrodinėjančių kažkokias neaiškias ir seniai pamirštas tiesas, ir moterų, besidžiaugiančių tarnyste aukštesniam tikslui. Būtum išvydęs viengules lovas, sustatytas miegamuosiuose, ir ilgus, žemus valgomojo stalus, o tamsioje koplyčios tyloje būtum galėjęs prisiekti girdėjęs Dievo alsavimą. Trumpai tariant, vienuolyne būtum radęs Šventosios Bažnyčios seseriją, armiją, kuri niekuomet neapleidžia, kuri maitina ir rengia, kuriai tavęs reikia ir kuri tave vertina, mainais tereikalaudama pašvęsti visą savo gyvenimą, o kadangi visuomet yra reikalaujančių, visuomet atsiranda ir pasirengusių tai duoti. O vieną gražią dieną tavęs lauktų trumpa kelionė aukštyn į kalvą, medžių tuneliu, į Amžinojo poilsio sodą, aptvertą neaukšta akmenine tvora, kurio geležiniai vartai žvelgia į vienuolyną ir į bekraštį Aukštutinio Vildo grožį anapus, ir tavo kūnas atgultų į kitokią viengulę lovą, po paprastu akmeniu, šalia ankstesnių kartų seserų margaretų ir seserų merių. Tavo kadaise turėtos svajonės galėtų žaisti žaliuojančiose kalvose, o paslaptys amžiams liktų saugios tarp keturių vienuolyno sienų.

Na, jei tiksliau, tai trijų, kadangi vakarinė vienuolyno pusė dabar visa įstiklinta ir pritaikyta plaukimo baseino kompleksui. Virš žolės rutulio vejų ši siena žvelgia į lankytojų automobilių stovėjimo aikštelę, į kurią leidimus itin taupiai dalija Automobilių statymo komitetas — galingiausia klika Kupers Čeise.

Šalia plaukimo baseino įrengtas nedidelis „artrito terapijos baseinas“, kuris atrodo kaip sūkurinė vonia, turbūt todėl, kad tai ir yra sūkurinė vonia. Jei didįjį turnė jums veda savininkas Ijanas Ventamas, tuomet jums dabar parodys pirtį. Ijanas kaip visuomet pravers duris, vos per plyšelį, ir pasakys: „Po paraliais, panašu, kad čia pirtis.“ Toks jau tas Ijanas.

Tada kilkite liftu į poilsio ir užsiėmimų patalpas. Čia rasi-
te sporto salę ir mankštos studiją, kur gyventojai patenkinti šoka zumbą tarp viengulių lovų vaiduoklių. Dar yra Dėlionių kambarys ramesniems užsiėmimams ir bendravimui, biblioteka bei Poilsio salė gausesniems ir triukšmingesniems komitetų susirinkimams arba žiūrėti futbolo varžybas per televizorių plokščiu ekranu. Vėl leiskitės į pirmą aukštą, kur ilgi žemi vienuolyno refektorijaus stalai virtę „aukštos klasės šiuolaikiniu restoranu“.

Pačioje gyvenvietės širdyje, prišlieta prie vienuolyno, stovi autentiška koplyčia blyškiai kreminės spalvos dekoratyviniu tinku dengtomis sienomis. Šalia nuožmiai tamsaus gotikinio vienuolyno ji atrodo tarsi atkeliavusi iš Viduržemio jūros regiono. Koplyčia išliko nepaliesta ir nepakeista — toks buvo vienas iš nedaugelio Šventosios Bažnyčios seserijos turto administratorių reikalavimų, iškeltų prieš dešimt metų pardavinėjant turtą. Gyventojai mėgsta lankytis koplyčioje. Čia slepiasi vaiduokliai, čia vis dar šnara abita-
tai, čia į akmenis įsigėrę šnabždesiai. Čia pasijunti dalele kažko lėtesnio, kažko švelnesnio. Ijanas Ventamas sutartyje ieško spragų, kad galėtų koplyčią paversti dar aštuoniais butais.

Prie kito vienuolyno šono glaudžiasi tikroji vienuolyno įkū-
rimo priežastis — Gluosnynė. Dabar Gluosnynė — šios gyven-
vietės slaugos namai. 1841-aisiais vienuolės įkūrė ligoninę, ku-
rioje savanoriškai ir labdaringai slaugė sergančius ir palūžusius,
neturinčius daugiau kur dėtis. Praėjusio amžiaus antroje pusėje
įstaiga buvo tapusi globos namais, kol galiausiai devintajame de-
šimtmetyje įstatymai užvėrė jų duris. Tuomet vienuolynas virto

paprasciausiai laukiamuoju, o kai 2005-aisiais pasimirė paskutinė vienuolė, Bažnyčia netruko urmu parduoti visą kompleksą ir gauti gražaus pinigų.

Gyvenvietei priklauso dvylika akrų miško ir nuostabi plyna kalvos atšlaitė. Yra ir du nedideli vandens telkiniai, vienas — tikras ežeriukas, o kitas — Ijano Ventamo rangovo Tonio Karano ir jo sėbrų iškastas tvenkinys. Galybė ančių ir žašų, taip pat laikančių Kupers Čeisą savo namais, panašu, labiau mėgsta tvenkinį. Pačioje kalvos viršūnėje, kur prasideda miškas, tebeveisiamos avys, o paežerės ganyklose ganosi dvidešimties lamų banda. Ijanas Ventamas nupirko dvi, kad įdomiau atrodytų reklaminės nuotraukos, tačiau, kaip tokiais atvejais nutinka, reikalai tapo nekontroliuojami.

Tai štai, keliais žodžiais, kokia čia vieta.

Džoišė

Kadaišė rašiau dienoraštį, prieš daugelį metų, bet perverčiau jį ir neradau nieko, kas, mano nuomone, galėtų jums pasirodyti įdomu. Nebent domitės Heivards Hitu aštuntajame dešimtmetyje, nors nemanau. Tegu neišsiveidžia Heivards Hitas ir aštuntasis dešimtmetis, kurie abu man anuomet didžiai patiko.

Tačiau prieš kelias dienas, po ano susitikimo su Elizabete, aš pirmą kartą apsilankiau Ketvirtadienio žmogžudysčių klubo susirinkime ir pagalvojau, kad galbūt būtų įdomu rašyti apie jį. Kažkas juk vedė užrašus apie Holmsą ir Watsoną. Žmonėms patinka skaityti apie žmogžudystes, kad ir ką jie sakytų, taigi, pabandysiu.

Žinojau, kad Ketvirtadienio žmogžudysčių klubas — tai Elizabetė, Ibrahimas Arifas, kuris gyvena Verdsverto* name su aplink apsivijusiu balkonu, ir Ronas Ričis. Taip, *tas* Ronas Ričis. Dar ir dėl to buvo be galo įdomu. Dabar, kai jį kiek geriau pažįstu, susižavėjimas kiek išblėso, bet vis tiek.

Penė Grėj taip pat anksčiau priklausė klubui, bet dabar ji Gluosnynėje, slaugos namuose. Kai pagalvoji, aš kaip tik pasitaičiau po ranka. Atsilaisvino vieta, o aš buvau naujoji Penė.

Tačiau tuo metu nervinausi. Puikiai prisimenu. Nusinešiau butelį gero vyno (8,99 svaro sterlingų, jūsų žiniai), o kai įėjau į Dėlionių kambarį, trijulė jau dėliojo ant stalo fotografijas.

Ketvirtadienio žmogžudysčių klubą įkūrė Elizabetė su Pene. Penė ilgus metus tarnavo Kento policijoje detektyve inspektore. Ji

* Viljamas Verdsvertas (*Wordsworth William*, 1850–1770) — anglų poetas.

atsinešdavo neišspręstų žmogžudysčių bylas. Jai nederėjo jų turėti, bet kas gi sužinos? Kai sulauki tam tikro amžiaus, gali daryti kone viską, kas tik į galvą šauna. Niekas tavęs nebara, tik gydytojai ir tavo vaikai.

Negaliu atskleisti, kuo dirbo Elizabetė, nors ji pati kartais užsiveda apie tai pasakoti. Pakaks pasakyti, kad žmogžudystės ir tyrimai bei panašūs reikaliukai nebuvo jai svetimi.

Elizabetė su Pene peržiūrėdavo bylas, eilutę po eilutės, tyrinėdavo kiekvieną nuotrauką, skaitydavo kiekvieną liudytojų parodymų protokolą, — ieškodavo bet ko, kas praleista. Joms nepatiko mintis, kad kaltininkai patenkinti gyvena savo gyvenimus. Sėdi sodeliuose, sprendžia sudoku ir džiaugiasi išsisukę nuo baismės už žmogžudystę.

Be to, manau, Penė ir Elizabetė tiesiog mėgaudavosi. Kelios taurės vyno ir paslaptingas nusikaltimas. Malonus pabendravimas ir kraują stingdanti žmogžudystė. Tikrai labai smagu.

Jos susitikdavo kiekvieną ketvirtadienį (iš to ir gimė pavadinimas), o ketvirtadieniai buvo pasirinkti todėl, kad Dėlionių kambarys dvi valandas — tarp meno istorijos ir šnekamosios prancūzų kalbos užsiėmimų — būdavo laisvas. Penė ir Elizabetė jį rezervuodavo — ir iki šiol taip pat rezervuojama — užsiėmimui pavadinimu „Japonų opera: diskusija“, — tuomet gali būti tikras, kad tavęs niekas netrukdytų.

Priminusios kadaise dėl įvairių priežasčių padarytas paslaugas, jos draugiškam pokalbiui išsikviesdavo visokiausių žmonių. Kriminalistai, buhalteriai ir teisėjai, medžių gydytojai ir arklių veisėjai, stiklo pūtikai, — kas tik nesilankė Dėlionių kambaryje. Jei tik Elizabetė su Pene manydavo, kad jie gali padėti vienu ar kitu klausimu.

Netrukus prisijungė Ibrahimas. Jis su Pene žaisdavo bridžą ir šiuo bei tuo joms pagelbėjo porą kartelių. Jis psichiatras. O gal buvo psichiatras. O gal tebėra, nesu tikra. Kai pirmą kartą su juo

susitinki, tai visai nekrinta į akis, bet, susipažinus artimiau, imi suprasti. Niekad nelankyčiau psichoterapijos, nes kas gali norėti knaisiotis po visas tas raizgalynes? Dėkui, bet verčiau nerizikuoti. Mano duktė Džoana vaikšto pas psichoterapeutą, nors jums baisiai knietėtų sužinoti kodėl, jei pamatytumėt, kokio dydžio name ji gyvena. Šiaip ar taip, Ibrahimas bridžo nebežaidžia, o gaila.

Ronas, galima sakyti, pasikvietė pats save, o tai neturėtų jūsų stebinti. Jis nė sekundę nepatikėjo „Japonų opera“ ir vieną ketvirtadienį įžengė į Dėlionių kambarį, norėdamas sužinoti, kas iš tiesų jame vyksta. Elizabetė, labiau už viską besižavinti įtarumu, leido Ronui perversti skautų būrio vado, kurį 1982-aisiais rado sudegintą miške netoli A27 kelio, bylą. Ji netruko pastebėti esminę stipriąją jo savybę, būtent — kad jis niekuomet netiki nė vienu jam sakomu žodžiu. Dabar Elizabetė tvirtina, kad skaityti tyrimų medžiagą, neišleidžiant iš galvos, jog policija tau meluoja, yra stulbinamai efektyvu.

Patalpa, beje, vadinasi Dėlionių kambariu, nes jos viduryje stovi medinis stalas su vos nuožulniu viršumi, ant kurio užbaigiamos didžiosios dėlionės. Kai pirmą kartą įkėliau ten koją, ant stalo gulėjo dviejų tūkstančių detalių Vitsteiblo uosto dėlionė, jos danguje žiojėjo plyšys sulig pašto skylė duryse. Kartą nuvažiauvau į Vitsteiblą, vienai dienai, bet taip ir nesupratau, ko visi dėl jo pametę galvas. Paragavus austrių, daugiau ten nėra dėmesio vertų užsiėmimų.

Žodžiu, Ibrahimas dėlionę buvo uždengęs storu skaidraus organinio stiklo lakštu, o ant jo kartu su Elizabete ir Ronu paskleidė vargšės merginos autopsijos nuotraukas. Tos merginos, kurias, Elizabetės manymu, nužudė jos vaikinai. O tas vaikinai krintosi, kad buvo pripažintas netinkamu karo tarnybai. Bet juk visi visuomet dėl ko nors krentasi, ar ne? Mes visi dėl ko nors liejame ašaras, betgi dėl to nepuolame žudyti žmonių.

Elizabetė liepė man uždaryti duris ir priėjus peržiūrėti nuotraukas.

Ibrahimas prisistatė, pakratė man ranką ir pakvietė pasivaikščinti sausainukais. Jis paaiškino, kad nors sausainiai sudėti dviem sluoksniais, jie iš pradžių stengiasi suvalgyti viršutinį ir tik tada pradeda apatinį. Atsakiau, jog mokyto nereikia mokyti.

Ronas paėmė mano vyną ir pastatė šalia sausainių. Linktelėjęs galva į etiketę, pakomentavo, kad vynas baltas, tada pabučiavo mane į skruostą, o tai privertė sekundėlę susimąstyti.

Suprantu, bučiny s į skruostą jums gali atrodyti visiškai normalu. Tačiau tik ne iš septyniasdešimtmečių vyrų. Į skruostą tave bučiuoja tik žentai ir panašūs žmonės. Tad tučtuojau nurašiau Roną kaip smailą prie sijonų.

Žinojau, kad garsusis profesinės sąjungos lyderis Ronas Ričis, gyvendamas Kupers Čeise, kartu su Penės vyru Džonu išslaugė sužeistą lapę ir pavadino ją Skargilu*. Šią istoriją, man čionai tik atvykus, plačiai nušvietė gyvenvietės naujienlaiškis. Žinant, kad Džonas — buvęs veterinaras, o Ronas... na, yra Ronas, įtariu, kad Džonas slaugė, o Ronas vadovavo.

Naujienlaiškis, beje, vadinasi „Tiesiai šviesiai“, o tai žodžių žaismas**.

Visi susibūrėme aplink autopsijos fotografijas. Vargšė mergaitė, su žaizda, nuo kurios ji neturėjo mirti, netgi anais laikais. Vaikinas, vežamas apklausai, paspruko iš Penės ekipažo automobilio, ir nuo to laiko niekas jo nematė. Penei irgi nuo jo kliuvo, nors ji tik dirbo savo darbą. Tuo nereikėtų stebėtis. Jei jau muši moteris, tai muši visas.

Net jei nebūtų pabėgęs, tas vaikinas, ko gero, vis tiek būtų

* Arthuras Scargillas (g. 1938) — garsus britų profsąjungų judėjimo atstovas, politikas.

** Naujienlaiškio pavadinimas angliškai — *Cut to the Chase* — tai frazeologizmas, reiškiantis „tiesiai šviesiai“, tačiau pažodžiui gali būti verčiamas ir kaip „Tiesiai į Čeisą“ (*Chase* tariama kaip „čeis“), darant aliuziją į gyvenvietės pavadinimą Kupers Čeisa.

išsisukęs. Net ir šiais laikais nuolat rašoma apie tokius atvejus, o anuomet padėtis buvo dar prastesnė.

Ketvirtadienio žmogžudysčių klubas nepadės stebuklingai jo sučiupti ir perduoti į teisingumo rankas. Manau, visi tai suprato. Penė ir Elizabetė sprendė bylas vien savo malonumui. Jos ne kažin ką tegalėjo padaryti.

Taigi, manau, galima sakyti, kad Penė su Elizabete taip niekuomet ir neišpildė savo troškimų. Žmogžudžiai likdavo nenubausti, jie gyveno sau toliau, kažin kur klausydamiesi orų prognozės laivybai. Jie išsisuko. Deja, kai kurie žmonės išsisuka. Į senatvę vis lengviau su tuo susitaikyti.

Tačiau tai tik mano filosofiniai pasvarstymai, kurie mūsų niekur nenuves.

Praeitą ketvirtadienį mes visi keturi susirinkome pirmą kartą. Elizabetė, Ibrahimas, Ronas ir aš. Ir, sakau jums, tai atrodė taip natūralu. Tarsi aš būčiau trūkstama jų dėlionės detalė.

Kol kas padėsiu dienoraštį į šoną. Rytoj gyvenvietėje vyks didelis susirinkimas. Aš padėdu tokiems renginiams sustatyti kėdes. Pati pasisiūlau, nes: a) taip pasirodau paslaugi ir b) pirmoji paskanauju užkandžių ir gaiviųjų gėrimų.

Susirinkimas kviečiamas dėl Kupers Čeiso plėtros. Su mumis atvyksta pasikalbėti Ijanas Ventamas, didysis bosas. Stengiuosi būti sąžininga, jei tik galiu, tad, tikiuosi, leisite man prisipažinti, jog jo nemėgstu. Ijanas Ventamas iš tų žmonių, kurie gali iškrėsti bet kokią šunybę, vos tik nusisuksi.

Dėl gyvenvietės plėtros planų žmonės baimingai šurmuliuoja, nes bus kertami medžiai, perkeliamos kapinės, sklinda gandas apie vėjo turbinas. Ronas laukia nesulaukia, kada galės pasireikšti ir sukelti šiokių tokių sąmyšį, o aš laikiu nesulaukiu jo pasirodymo.

Pažadu, — nuo šiol pamėginsiu šį tą parašyti kiekvieną dieną. Laikysiu sukryžiuvisi pirštus, kad kas nors nutiktų.

Tanbridž Velse yra „Waitrose’o“ kavinė. Ijanas Ventamas automobilių aikštelėje, paskutinėje tuščioje vietoje neįgaliesiems, pasistato savo reindžroverį. Ne dėl to, kad jis neįgalus, o dėl to, kad ši vieta arčiausiai durų.

Jau įeidamas prie lango pastebi Bogdaną. Ijanas skolingas Bogdanui 4 000 svarų. Kurį laiką delsė mokėti, tikėdamasis, kad Bogdaną išmes iš šalies, deja, kol kas tai neįvyko. Kita vertus, dabar Ijanas turi jam tikrą darbą, taigi, viskas susiklostė lyg ir neblogai. Jis lenkui pamojuoja ir prisiartina prie prekystalio. Permeta akimis kreidinę lentą, ieškodamas kavos.

— Visa jūsų kava — iš sąžiningos prekybos?

— Taip, visa iš sąžiningos prekybos, — nusišypso jauna moteris už prekystalio.

— Gaila, — sako Ijanas. Jis visai nenori mokėti papildomų penkiolikos pensų, kad padėtų kažkam, ko niekuomet nesutiks, kažkokiame šalyje, į kurią niekuomet nevažiuos. — Arbatos, prašau. Su migdolų pienu.

Bogdanas — ne pats didžiausias šios dienos Ijano rūpestis. Jei jau teks jam sumokėti, — tebūnie. Didžiausias Ijano rūpestis — kad Tonis Karanas jo nenudėtų.

Ijanas nešasi arbatą prie staliuko, pastebėdamas visus, kam per šešiasdešimt. Per šešiasdešimt ir turi pinigų vaišintis „Waitrose“? Pasimatysime po dešimties metelių, galvoja Ijanas ir gailisi neatsinešęs lankstinukų.

Su Toniu Karanu jis susitvarkys, kai ir jei reikės, o dabar turi susitvarkyti su Bogdanu. Gerai, kad bent tas nenori jo nudėti. Ijanas atsisėda.

— Tai kas ten dėl tų dviejų gabalų, Bogdanai? — klausia jis.

Bogdanas gurkšnoja iš dvilitrinio gaiviojo gėrimo „Lilt“ butelio, kurį slapčia įsinešė.

— Keturių tūkstančių. Pigu už perklotas plaukimo baseino plyteles. Nežinau, ar tu žinai.

— Pigu, tik jei darbas atliktas gerai, Bogdanai, — sako Ijanas. — Glaistas ne tokios spalvos. Žiūrėk. Aš prašiau koralų baltos.

Ijanas išsitraukia telefoną, pastumdęs pirštu suranda savo naujojo baseino nuotrauką ir parodo Bogdanui.

— Ne, čia filtras, nuimam filtrą. — Bogdanas paspaudžia mygtuką ir vaizdas kaipmat prašviesėja. — Koralų balta. Pats žinai.

Ijanas linkteli. Vertėjo pabandyti. Bet turi suvokti, kada laikas liautis ir susimokėti.

Jis ištraukia iš kišenės voką.

— Gerai, Bogdanai, jei sąžiningai, tai sąžiningai. Čia trys gabalai. Tiek užteks?

Bogdanas atrodo pavargęs.

— Trys gabalai. Gerai.

Ijanas paduoda voką.

— Tiesą sakant, čia du tūkstančiai aštuoni šimtai, bet juk gali draugui padaryti nuolaidą? O dabar noriu tavęs kai ko paklausti.

— Klausk, — sutinka Bogdanas, dėdamas voką į kišenę.

— Atrodai protingas vyrukas, Bogdanai.

— Na, laisvai kalbu lenkiškai, — trūkteli pečiais Bogdanas.

— Kai paprašau tavęs ką nors padaryti, tu padarai ir padarai gan gerai ir gan pigiai, — sako Ijanas.

— Ačiū, — dėkoja Bogdanas.

— Aš ir pasvarsčiau: gal norėtum imtis ko nors stambesnio, kaip manai?

— Tai aišku, — sutinka Bogdanas.

— Bet daug stambesnio? — klausia Ijanas.

— Tai aišku, — atsako Bogdanas. — Stambus — tai tas pats, kas mažas. Tik daugiau.

— Tu šaunus vyrukas, — pagiria Ijanas ir išmaukia paskutinį arbatos gurkšnį. — Kaip tik važiuoju atleisti Tonio Karano. Ir man reikia žmogaus į jo vietą. Norėtum?

Bogdanas tyliai švilpteli.

— Per didelis kąsnis? — klausia Ijanas.

Bogdanas papurto galvą.

— Ne, man ne per didelis, galiu imtis. Tik manau, jei atleisi Tonį, ko gero, jis tave užmuš.

— Žinau, — linkteli Ijanas. — Bet tau dėl to nereikia sukti galvos. O nuo rytojaus darbas tavo.

— Gerai, jei tik būsi gyvas, — atsako Bogdanas.

Laikas eiti. Ijanas pakrato Bogdanui ranką, o jo mintys iškart nukrypsta prie to, kaip praneš Toniui Karanui blogas naujienas.

Kupers Čeise vyks gyventojų susirinkimas. Jam teks išklaustyti, ką visi tie seniai turi pasakyti. Jis turės mandagiai linkčioti, ryšėti kaklaraištį, kreiptis į juos vardais. Žmonės praryja tokius dalykus nekramtydami. Ijanas pakvietė ir Tonį, kad galėtų atleisti jį iškart po susirinkimo. Gryname ore, atviroje vietoje, liudininkų akyse.

Yra kokių dešimties procentų tikimybė, kad Tonis nudės jį vietoje. Tačiau tai reiškia devyniasdešimties procentų tikimybę, kad nenuodės, o turint omenyje, kiek Ijanas sutaupys, jis sutinka rizikuoti. Nerizikuodamas nelaimėsi.

Išėjęs laukan, Ijanas išgirsta pypimą ir pamato moterį elektromobilyje, nirčiai mosuojančią lazda į jo reindžroverį.

Aš pirmas atvažiavau, brangioji, galvoja Ijanas, sėsdamasis į automobilį. Ir kas per žmonės?!

Vairuodamas jis klausosi motyvacinės garsaknygės, kuri vadinasi „Žudyk arba žūk: kaip karo lauko pamokos praverčia posėdžių kambaryje“. Regis, ją parašė kažkoks Izraelio specialistų

pajėgų pareigūnas, o Ijanui rekomendavo vienas asmeninis treneris iš Tanbridž Velso „Virgin Active“ sveikatingumo centro. Ijanas neįsitikinęs, kad tasai asmeninis treneris pats izraelietis, tačiau sprendžiant iš išvaizdos — jis iš ten arba iš tų kraštų.

Vidudienio saulė neprasiskverbia pro neteisėtai užtamsintus reindžroverio langus. Ijanas vėl susimąsto apie Tonį Karaną. Ilgus metus juodu vienas kitam puikiai tiko. Ijanas supirkdavo nudrengtus, apšiurusius senus namus, didelius namus, Tonis išversdavo jų vidurius, padalindavo, įrengdavo rampas ir turėklus, ir taip vieną po kito. Globos namų verslas klestėjo; Ijanas susikrovė turtus. Kelis namus jis pasiliko, kelis pardavė, nusipirko dar kelis.

Iš reindžroverio šaldytuvo Ijanas išsiima glotnutį. Šaldytuvąs neįėjo į standartinę automobilio komplektaciją, jį įtaisė mechanikas Faveršeme, tas pats, kuris paauksavo dėtuvę. Tai įprastas Ijano glotnutis: dėžutė aviečių, saujelė špinatų, islandiškas jogurtas (suomiškas, jei islandiško nėra pirkti), plokščioji vingrūnė, kviečių daigai, acerolos vyšnios milteliai, chlorelės, rudadumbliai, *acai* uogų ekstraktas, trintos kakavos pupelės, cinkas, burokėlių esencija, ispaninio šalavijo sėklos, mango žievelės ir imbieras. Jis pats jį sukūrė ir pavadino „Paprastutis“.

Ijanas dirsteli į laikrodį ant riešo. Maždaug už dešimties minučių atsidurs Kupers Čeise. Praves susirinkimą, tada praneš naujieną Toniui. Šį rytą paguglino apie dūriams atsparias liemenes, bet nerado, kas galėtų pristatyti tą pačią dieną. „Amazon“ savo „Prime“ programos nariams? Irgi ne. Ten tikriausiai pamanė, kad jis visiškai mulkis.

Betgi viskas bus gerai, žinoma, kad bus. Puiku, kad Bogdanas sutiko perimti. Sklandus pakeitimas. Pigesniu variantu, suprantama, toks ir buvo tikslas.

Ijanas labai greitai suprato, kad jei nori tikrai gerai pasipelninti, turi kilstelėti savo verslą į aukštesnę klasę. Mat blogiausia, kai klientai miršta. Tuomet patiriamos administravimo išlaidos, lieka

kambariai, kurie nieko neuždirba, kol nerandama naujų klientų, o blogiausia, kad tenka turėti reikalų su šeimos nariais. O kuo klientas turtingesnis, tuo — dažniausiai — ilgiau gyvena. Be to, kuo jie turtingesni, tuo rečiau juos lanko artimieji, kadangi šie paprastai gyvena Londone arba Niujorke, arba Santjage. Tad Ijanas ir kilstelėjo kartele: jo kompanija iš „Rudens saulėlydžio globos namų“ virto „Naujo nepriklausomo gyvenimo namais“ ir susitelkė vos į kelių, bet didesnių nekilnojamojo turto objektų vystymą. Tonis Karanas nė akim nemirktelėjo. Ko Tonis neišmanydavo, tą mikliai išmokdavo. Jokiomis dušo kabinomis be padėklų, elektroninių kortelių skaitytuvais ar bendro naudojimo kepsninėmis jo nepriblokši. Iš tiesų gaila, kad tenka jį paleisti, bet ką padarysi.

Ijanas pravažiuoja medinę autobusų stotelę dešinėje ir pasuka į keliuką, vedantį į Kupers Čeisą. Prie apsauginių metalinių grotų ant kelio, kaip paprastai, pasiveja pristatymo tarnybos vaną ir visu ilgu privažiavimo keliu tenka vilktis jam iš paskos. Pakeliui žvelgdamas į savo valdas, purto galvą. Šitiek lamų. Gyveni žmogus ir mokaisi.

Ijanas pastato automobilį ir patikrina, ar stovėjimo leidimas už priekinio stiklo kairėje padėtas pastebimoje vietoje, neapverstas, su aiškiai matomu leidimo numeriu ir galiojimo data. Ijanui yra tekę pešiotis su įvairiausio plauko valdžios institucijomis, ir per daugelį metų vienintelės dvi, kurios jį tikrai išgąsdino, buvo Rusijos importo mokesčių tyrimo valdyba ir Kupers Čeiso automobilių statymo komitetas. Ir visgi verta. Kad ir kiek pinigų jis užkaldavo anksčiau, Kupers Čeisas — visai kitas lygis. Pinigų upė — tai žino tiek Ijanas, tiek Tonis. O iš to, suprantama, ir kyla šiandienos problema.

Kupers Čeisas. Dvylika akrų nuostabaus kraštovaizdžio, su leidimu statyti iki 400 butų senjorams. Nieko daugiau, tik tuščias vienuolynas ir kažkieno avys ant kalvos. Senas Ijano bičiulis prieš kelerius metus įsigijo šį sklypą iš kunigo, tada jam skubiai prireikė

pinigų gintis nuo dėl kažkokio nesusipratimo gresiančios ekstradicijos. Ijanas paskaičiavo ir suvokė, kad ši žingsnį žengti verta. Tačiau Tonis taip pat paskaičiavo ir nutarė žengti savo žingsnį. Štai kodėl Toniui Karanui dabar priklauso dvidešimt penki procentai visko, ką jis pastatė Kupers Čeise. Ijanas jautėsi privalęs sutikti su jo iškeltomis sąlygomis, nes Tonis visuomet buvo jam ištikimas, taip pat ir dėl to, kad Tonis pareiškė sulaužysiąs abi Ijano rankas, jei šis atsisakys. Ijanas jau buvo matęs, kaip Tonis laužo rankas, todėl jie tapo partneriais.

Bet neilgam. Juk Tonis turėjo suprasti, jog tai ilgai nesitęs? Išties, bet kas gali pastatyti prabangų būstą: nusirengus iki juosmens ir besiklausant „Magic FM“ iškasti kelias duobes pamatams ar pašūkaloti ant mūrinių. Lengvas darbelis. Užtat anaipol ne bet kam užtenka įžvalgumo *prižiūrėti* prabangių būstų statybą. Dabar, kai gyvenvietės plėtra ant nosies, Toniui pats laikas sužinoti savo tikrąją vertę.

Ijanas Ventamas pažvalėja. Žudyk arba žūk.

Jis išlipa iš mašinos ir sumirksi, netikėtai nutviekstas akinančios saulės. Burnoje pajunta užsilikusį burokėlių esencijos poskonį, kuris ir buvo pagrindinė kliūtis, sutrukdžiusi parduoti „Paprastučio“ receptą. Ijanas galėtų išimti burokėlių esenciją, tačiau ji labai sveika kasai.

Saulės akinius ant nosies. Ir pirmyn. Šiandien Ijanas neketina mirti.